

السادس: السجود

ششم: سجده

وهو واجب في كل ركعة سجدة، وهما ركن [معاً] في الصلاة، تبطل بالإخلال بهما من كل ركعة عمداً وسهواً، ولا تبطل بالإخلال بواحدة سهواً.

در هر رکعت دو سجده واجب است و هر دو سجده باهم، یک رکن هستند و با ایجاد خلل از روی عمد یا خطا (سهوی) در هر دو سجده، نماز باطل می شود ولی در صورت اخلال سهوی در یکی از آنها نماز باطل نیست.

وواجبات السجود ستة:

واجبات سجده شش چیز است:

الأول: السجود على سبعة أعضاء: الجبهة، والكفان، والركبتان وإبهاما الرجلين.

اول: سجده بر هفت عضو از بدن شامل پیشانی، کف دستان، زانوها و انگشت شصت هر دو پا.

الثاني: وضع الجبهة على ما يصح السجود عليه، فلو سجد على كور العمامة لم يجز.

دوم: گذاردن پیشانی بر چیزی که سجده بر آن صحیح است. سجده بر دنباله عمامه کفایت نمی کند.

الثالث: أن ينحني للسجود حتى يساوي موضع الجبهة موقفه، إلا أن يكون علواً يسيراً بمقدار لبنة لا أزيد. فإن عرض ما يمنع عن ذلك اقتصر على ما يتمكن منه، وإن افتقر إلى رفع ما يسجد عليه وجب، وإن عجز عن ذلك كله أوماً إيماء.

سوم: در سجده باید به اندازهای خم شد که پیشانی و پاها در یک سطح قرار بگیرند. اگر در محل قرار گرفتن پا و پیشانی اختلاف ارتفاع کمی باشد، اشکال ندارد ولی نباید این اختلاف بیشتر از ارتفاع یک خشت آجر باشد. اگر چیزی مانع این واجب در سجده شود باید هر طور که می تواند سجده را انجام دهد و اگر نیاز بود آنچه بر آن سجده می کند را با دست برداشته و بر پیشانی بگذارد، باید چنین کند، و اگر انجام هیچ یک از اینها برایش مقدور نبود باید اشاره کند.

الرابع: الذكر فيه كما قلناه في الركوع، ولكن بدل العظيم والعلي الأعظم والأعلى.

چهارم: ذکر سجده همان گونه که در ذکر رکوع گفتیم؛ البته به جای «العظیم» و «العلی» باید گفت: «الاعظم» و «الاعلی»^(۱).

الخامس: الطمأنينة واجبة إلا مع الضرورة المانعة.

پنجم: آرام بودن بدن در سجده واجب است، مگر ضرورتی پیش بیاید که مانع آن شود.

السادس: رفع الرأس من السجدة الأولى حتى يعتدل مطمئناً، ويجب التكبير للأخذ فيه والرفع منه.

ششم: سر برداشتن از سجده اول و نشستن، طوری که بدن آرام بگیرد؛ و همچنین گفتن تکبیر برای رفتن به سجده و سر برداشتن از آن واجب است.

ويستحب فيه: أن يكبر للسجود قائماً رافعاً يديه أمام وجهه، وأطراف أصابعه قرب أذنيه، والإبهام منتصب إلى منحره وهي صلاة الملائكة. ثم يهوي للسجود سابقاً بيديه إلى الأرض، وأن يكون موضع سجوده مساوياً لموقفه أو أخفض، وأن يرغم بأنفه ويدعو، ويزيد على التسبيحة الواحدة ما تيسر، ويدعو بين السجدين، وأن يقعد متوركاً، وأن يجلس عقب السجدة الثانية مطمئناً، ويدعو عند القيام، ويعتمد على يديه سابقاً برفع ركبتيه. ويكره: الإقعاء بين السجدين.

مستحبات سجده:

هنگام تکبیر گفتن برای رفتن به سجده، دستانش را تا روبه روی صورتش بالا ببرد، به گونه ای که کنار انگشتانش تا نزدیک گوش برسد و انگشت شصت باز و به سمت گلو باشد که این، نماز ملائکه است؛ سپس طوری به سمت زمین فرود بیاید که ابتدا دستانش به زمین برسد؛ و محل پیشانی در سجده هم سطح یا پایینتر از موضع ایستادن باشد و بینی را به خاک بگذارد و دعا کند و بر ذکر تسبیح سجده تا حد امکان بیفزاید. بین دو سجده دعا کند و به حالت «تَوَرَّك»^(۲) بنشیند، و بعد از سجده دوم با آرامش بنشیند. هنگام برخاستن دعا کند و بر دستان خود تکیه کند و اول زانوها را بلند نماید (بعد دستها را از زمین جدا کند).

«اقعاء»^(۳)، بین دو سجده مکروه است.

مسائل ثلاث:

1- یعنی بگوید: «سبحان ربی الاعلی و بحمده» یا «سبحان ربی الاعظم و بحمده» (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص 70)

2- یعنی بر روی ران پای چپ بنشیند، و روی پای راستش را بر کف پای چپ قرار دهد. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة ص 74)

3- یعنی باسن را روی زمین گذاشته و دو پای خود را درون سینه جمع کند، به طوری که زانوهایش مقابل صورتش قرار بگیرد و دو ساق و دو ران پایش، راست و عمود

بر زمین باشد. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص 74)

الأولى: من به ما يمنع من وضع الجبهة على الأرض كالدمل إذا لم يستغرق الجبهة يحترق حفيرة ليقع السليم من جبهته على الأرض، فإن تعذر سجد على أحد الجبينين، فإن كان هناك مانع سجد على نقته. اول: اگر کسی مانعی برای قرار دادن پیشانی بر زمین داشته باشد، [مانند اینکه در پیشانی اش دمل داشته باشد] اگر دمل همه پیشانی اش را فرانگرفته باشد، باید در زمین [چاله ای] بکند، به گونه ای که بخش سالم پیشانی با زمین تماس بیابد و اگر نتوانست، بر یکی از دو طرف پیشانی سجده کند و اگر نتوانست و مانعی داشت بر چانه خود سجده کند.

الثانية: سجدة القرآن خمس عشرة، أربع منها واجبة وهي: في سورة "الم" و "حم السجدة" و "النجم" و "أقرأ باسم ربك"، وإحدى عشرة مسنونة وهي: في "الأعراف" و "الرعد" و "النحل" و "بنی اسرائیل" و "مریم" و "الحج" في موضعين، و "الفرقان" و "النمل" و "ص" و "إذا السماء انشقت". والسجود واجب في العزائم الأربع للقارئ والمستمع ويستحب للسامع، وفي البواقي يستحب على كل حال. وليس في شيء من السجدة تكبير ولا تشهد ولا تسليم، ولا يشترط فيها الطهارة، ولا استقبال القبلة، ولو نسيها أتى بها فيما بعد.

دوم: سجده های قرآن پانزده عدد است. چهار سجده واجب، که در سوره های «فصلت» و «سجده» و «نجم» و «علق» قرار دارند.

یازده سجده دیگر مستحب است؛ بدین ترتیب: در سوره «اعراف»، «رعد»، «نحل»، «بنی اسرائیل»، «مریم»، در سوره «حج» در دو موضع و در سوره «فرقان»، «نمل»، «ص» و سوره «انشقاق».

در سوره های چهارگانه عزائم، سجده هم بر خواننده و هم شنونده ای که گوش می کند واجب است و برای کسی که فقط به گوشش خورده مستحب است و در سایر سجده ها هم که در هر صورت (چه برای قاری، چه کسی که گوش کند و چه آن که به گوشش بخورد) مستحب است.

در این سجده ها (چه واجب و چه مستحب) تکبیر و تشهد و سلام، واجب نیست و نیز طهارت و روبه قبله بودن شرط نیست و اگر فراموش کرد می تواند آن را بعداً به جا آورد.

الثالثة: سجدة الشکر مستحبتان عند تجدد النعم، ودفع النقم، وعقب الصلوات، ويستحب بينهما التعمير.

سوم: دو سجده شکر هنگام تجدید نعمت و دفع بلا و بعد از نمازها مستحب است؛ و همچنین مستحب است که در بین آنها دو طرف پیشانی و گونه ها را بر خاک بمالد.

